

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ
ECONOMICS INSTITUTE

1947

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

**PANEL 1: BITKA ZA TRŽIŠTE: KAKO ŠTO BOLJE ISKORISTITI
PROIZVODNE I IZVOZNE POTENCIJALE POLJOPRIVREDE I
PREHRAMBENE INDUSTRIJE SRBIJE**

Uloga berze u kreiranju tržišne strategije

Žarko Galetin, direktor „Produktne berze“ Novi Sad,

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

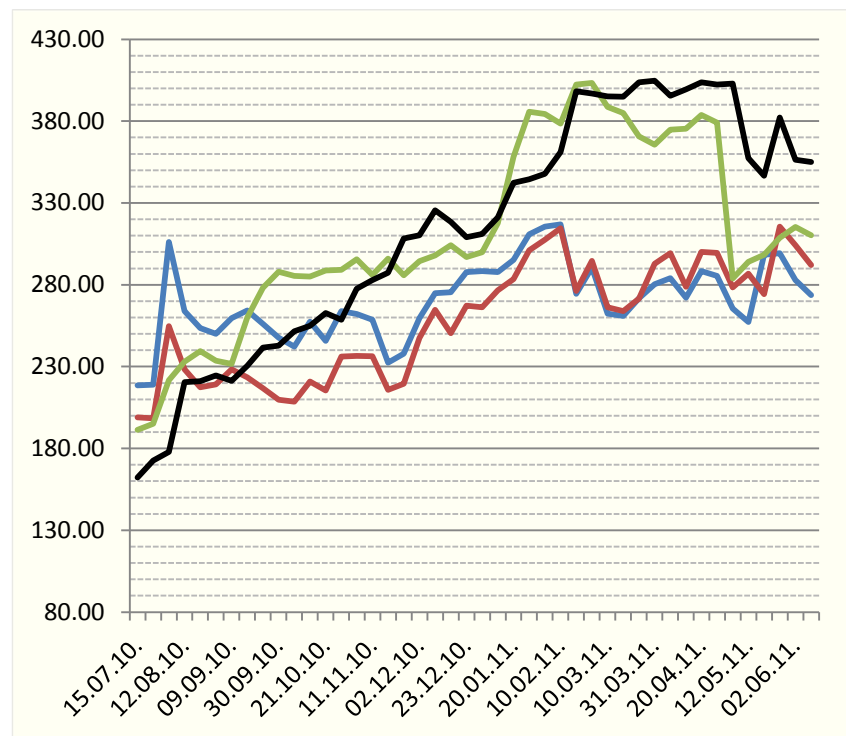
U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

BERZA – MESTO ZA IMPLEMENTACIJU TRŽIŠNE STRATEGIJE

BERZA – IZVOR TRŽIŠNIH INFORMACIJA

INFORMACIJA

- Berzanska informacija – referentna informacija
- Berzanska informacija – simetričnost izveštavanja
- Pravilna upotreba berzanske informacije
  - Segmentacija tržišta po uticajnosti informacija:
    - 1.) Prema veličini tržišta :svetsko, regionalno i domaće tržište (referentne berze)
    - 2.) Prema tipu tržišta : terminska, SPOT

**SVRHA DOBRE UPOTREBE INFORMACIJE -
ANTICIPACIJA TRŽIŠNIH DEŠAVANJA**

Nekoliko metodologija za tržišna predviđanja

1. **Fundamentalna analiza (Sagledavanje makroekonomskih agregata i na osnovu postojećeg stanja i očekivanih promena donose procene)**
2. **Tehnička analiza (predviđanje budućnosti na osnovu dešavanja iz prošlosti)**
3. **DOW teorija (Procena, razvrstavanje tržišta: primarno sekundarno i neznatno)**
4. **Teorija efikasnosti tržišta (Minimum svih javno dostupnih informacija koje analitičari mogu da otkriju)**

Postoji li uopšte univerzalna opšteprihvaćena i potpuno tačna metodologija?

ODGOVOR : ?

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

OSNOVNI TRŽIŠNI POKRETAČI

BILANSI PONUDE, TRAŽNJE I ZALIHA

OSNOVNO TRŽIŠNO PRAVILO:

- **VELIKA PONUDA** – **MALA TRAŽNJA** - **MALA CENA**
- **MALA PONUDA** – **VELIKA TRAŽNJA** - **VELIKA CENA**

FAKTORI - PONUDA

- Setvene površine – osnovni parametar mogućih prinosa, **ograničenost resursa**
- **Vremenske prilike** – sve veći uticaj
- Protekcionističke mere pojedinih zemalja
- Struktura ponude - nekoliko zemalja kontroliše izvozni potencijal najvažnijih roba
- Ograničenja izvozne logistike
- Ostali faktori – primena agrotehnike, devastacija zemljišta, širenje gradova, monopolizacija

FAKTORI - TRAŽNJA

- Rast svetske populacije
- Promene u načinu ishrane (rast standarda)
- **Finansijske krize**
- Psihološki faktor
- Protekcionističke mere pojedinih zemalja(carine, prelevmani, unilateralne odluke...)
- Stanje na tržištu energenata (Odluka SAD o regresiranju proizvodnje bioetanola?)
- Stanje na tržištu inputa
- Politički faktor

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

BERZA KAO MESTO ZA IMPLEMENTACIJU TRŽIŠNE STRATEGIJE

SPOT TRŽIŠTA

- U fokusu **ROBA** u fizičkom smislu
- SPOT cena osnova za nastup terminskim tržištima
- Ključni cilj: Idealna kombinacija tajminga i cene

TERMINSKA TRŽIŠTA

U fokusu **leveridž** efekat

Dva osnovna motiva nastupa:

- 1.) Hedžing
  - 2.) Špekulativni poslovi
- Fjučers tržišta
  - Tržište opcija

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Terminska trgovina

- Motiv – kapitalizacija očekivanja.

PRIMER HEDŽINGA NA TRŽIŠTU FJUČERSA

Pretpostavka: Izvoznik je zaključio prodaju 10.000 tona sa inokupcem – isporuka - 3 meseca

Keš tržište

1.) Danas: Cena kukuruza na SPOT-u 200 \$/t

2.) Tri meseca kasnije: Na SPOT-u kupuje se kukuruz za isporuku po ceni 260 \$/t

GUBITAK NA SPOTU : 60 \$/t

Fjučers tržište

1.) Danas: Kupuje se fjučers dospeće za 3 meseca na kukuruz po ceni 208 \$/t

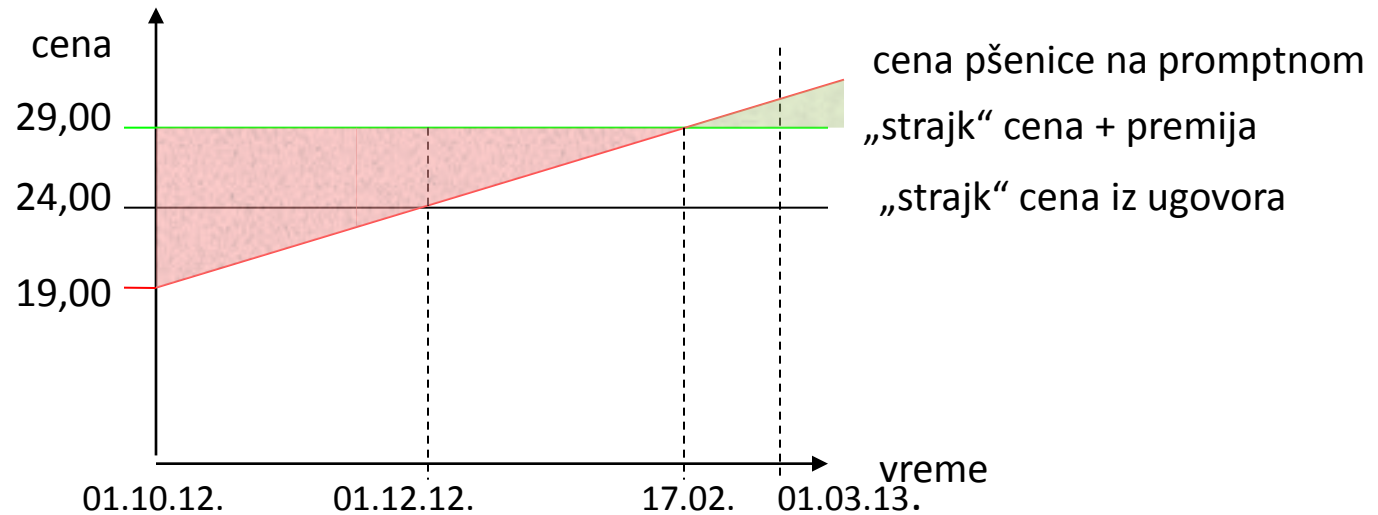
2.) Tri meseca kasnije: Prodaje se fjučers na kukuruz po ceni 268 \$/t

DOBITAK NA TERMINU: 60 \$/t

Objektivni trošak javlja se samo brokerska provizija, osiguranje...

“KOL” (CALL) OPCIJE

- **Kupovna ili “kol” opcija** predstavlja **pravo kupca opcije da kupi** osnovni tržišni materijal od prodavca, do određenog dana u budućnosti, po unapred utvrđenoj “strajk” ceni. Za to pravo kupac opcije plaća prodavcu, u trenutku zaključenja ugovora, premiju na njegov račun u klirinškoj kući.

- ❖ Kupac opcije (potencijalni kupac pšenice), sigurno neće do 01.12.2012. realizovati svoje pravo kupovine obzirom da je na promptnom tržištu cena niža od “strajk” cene. Neće realizovati svoje pravo kupovine ni do 17.02.2011., obzirom da je “strajk” cena uvećana za iznos premije (u našem primeru 5,00 din/kg), još uvek veća od cene na promptnom tržištu. Jedino ako proceni da cena na promptnom neće više rasti, onda ima logike da iskoristi pravo kupovine kako bi dobitkom po osnovu razlike između promptne i “strajk” cene delimično pokrio troškove premije. Posle 17.02.2013. realizacijom prava kupovine ostvaruje profit. Njegova strategija se bazira na proceni o rastu tržišne cene, dok se strategija prodavca bazira na proceni o nižoj tržišnoj u odnosu na “strajk” cenu.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

OSNOVNA PORUKA

**SRPSKO TRŽIŠTE IMA PERFORMANSE
DA ORGANIZUJE TERMINSKO
TRGOVANJE NA TRŽIŠTU ŽITARICA I
TU OKOLNOST TREBA ISKORISTITI!!!**